

ט' אדר א תשע"ט

14 פברואר 2019

תיק 79043

פסק דין חלקי

לבין	בעניין שבין
איש מקצוע בעריכת מדיה	יזם אפליקציות
ירושלים	ירושלים
נתבע	תובע

א. מבוא

למען הסר ספק יובהר, כי פסק הדין להלן עוסק אך ורק בנידון של פירוק השותפות בין הצדדים באופן מלא. לפיכך אין לראות בפסק זה כל הכרעה, ראיה או רמז לעמדת בית הדין בנוגע לשאר התביעות ההדדיות שבין הצדדים שטרם הובררו.

ב. רקע ועובדות מוסכמות

התובע הוא יזם, שקידם פיתוח אפליקציה לשיפור איכות תמונות. התובע הציע לנתבע לעבוד איתו למטרת קידום האפליקציה, כאיש מקצוע בעריכת מדיה, ולאחר זמן הציע לנתבע שותפות עסקית מלאה, במסגרת פיתוח האפליקציה במלואה עד לשיווק. הנתבע הסכים, אולם הצדדים לא כרתו חוזה ביניהם, ולא ביצעו כל פעולה משפטית כדי לתקף את השותפות. לאחר ההסכמה ההדדית, הצדדים החלו בעבודה משותפת, ביחד ולחוד, לקידום מטרת השותפות. במהלך העבודה, עלה רעיון לפיתוח אפליקציה משנית לשיתוף תמונות, שבעזרתה ישיגו הצדדים תמונות של קהל יעד, כדי להציע להם שירותי שיפור תמונות, ורעיון זה קודם במסגרת השותפות. אף ששני הצדדים השקיעו בעבודה, בסך הכל התובע השקיע יותר כסף וזמן עבודה מאשר הנתבע. עם הזמן, התגלעו חילוקי דעות ופערי ציפיות משמעותיים עד שמערכת היחסים בין הצדדים עלתה על שרטון, והתובע ביקש לסיים את השותפות ביניהם.

ג. טענות התובע

לתובע טענות שונות. לעניינו, התובע מבקש אחת משתיים: 1. פסק דין הצהרתי כי השותפות לא התקיימה מעולם, וכי הנתבע לא היה שותף עסקי שלו בשום שלב. 2. פירוק השותפות שהתקיימה בין הצדדים עד עתה. הנימוק לבקשתו הינו חוסר הדדיות במהלך העבודה בינו ובין הנתבע, כך שהנתבע השקיע מעט כסף וזמן עבודה ביחס אליו. לפיכך, לדבריו אין לראות בעבודה המשותפת

ביניהם כעילה ליצירת שותפות, ולמצער אין לראות בשותפות ככזו שלא ניתן לפרקה אלא בהסכמה.

ד. טענות הנתבע

הנתבע טוען כי התקיימה שותפות ביניהם בעקבות העבודה בקידום האפליקציה, והוא לא מעוניין להפסיקה. כמו כן, הנתבע סבור כי השותפות ביניהם עד עתה היתה מלאה, כך שלכל אחד מהצדדים זכות שווה בחצי מהאפליקציה. הוא מודה כי עבד והשקיע פחות מהתובע, אלא שלדבריו הוא תרם את הרעיון לשיתוף תמונות, שערכו רב והינו שווה ערך להשקעה רבה בפיתוח המעשי. לפיכך הנתבע סירב בתחילה להצעת התובע לפירוק השותפות, וביקש להמשיך את השותפות כפי שהיתה. אולם לאחר שהנתבע הבין, כי התובע לא יסכים בשום אופן להמשך עבודה משותפת, הוא הציע שהתובע ימשיך לבדו בפיתוח האפליקציה שתישאר ברשותו, אבל הוא עצמו יקבל מניה קבועה של 5% באפליקציה מעתה ואילך, כתמורה לתרומתו לפיתוח האפליקציה עד עתה. התובע דחה את טענות הנתבע:

1. לדבריו, הרעיון לשיתוף תמונות היה שלו, ולא של הנתבע.
2. בכוחו של התובע לכופף את פירוק השותפות באופן מלא, ואין בכוחו של הנתבע להגבילו בשום צורה.

ה. נושאי הדיון

בית הדין נמנע בשלב זה מלהכריע בויכוח העובדתי. לפיכך הדיון הנוכחי יתייחס לטענות המשפטיות, בהתאם לתמונת המצב המוסכמת. נושאי הדיון הם:

- 1) האם התקיימה שותפות בין הצדדים?
- 2) האם התובע יכול לכופף פירוק שותפות על הנתבע?
- 3) האם הנתבע יכול להגביל את פירוק השותפות, כך שתהיה לו שותפות יחסית כבעל מניות באפליקציה, אף שהיא ברשות התובע?
- 4) מהי המשמעות המעשית של פירוק השותפות?

ו. קיום שותפות

בנידון של קיום השותפות, יש לדון מכמה פנים:

1. **אופן יצירת השותפות:** על פי ההלכה (שו"ע חו"מ, סימן קעו, סעיף א), לאחר הסכמה בעל פה על שותפות, ניתן לתקף את השותפות באחת משתי דרכים: (1) פעולה משפטית, כגון מעשה קניין, כריתת חוזה וכדו'. חשוב להדגיש כי בניגוד לחוק הישראלי, לפיו די ב"הצעה וקיבול" בעל פה, לפי ההלכה אין די בהסכם בעל פה, וההסכם מקבל תוקף רק לאחר מעשה מחייב. (2) עבודה מעשית לקידום מטרת השותפות בפועל; אופן קיומו של תנאי זה שנוי במחלוקת הפוסקים. בנידון שלפנינו, לא היתה כל פעולה משפטית, אלא עבודה בפועל לאחר הסכמה בעל פה. לקמן נדון במחלוקת הפוסקים הנוגעת לענין זה, אך נקדים את קביעתו של בעל 'נתיבות המשפט' (ס"ק א), כי המחלוקת נוגעת אך ורק לגבי המשך השותפות או פירוקה מכאן ואילך. אולם הנכס שנוצר בינתיים, כתוצאה מעבודה משותפת של הצדדים, הינו משותף לשניהם לכל הדעות. כלומר, ברור כי התקיימה שותפות, בשל הסכמה ועבודה משותפת, אף בלי פעולה משפטית. פערי ההשקעה בין

הצדדים הינם פתח לדיון על חלקו היחסי של כל אחד בנכס המשותף, אך לא לגבי עצם קיום השותפות.

2. מושא השותפות: מעיקר הדין, ניתן לקיים שותפות בממון או בנכס ממשי. הפוסקים נחלקו בשאלה האם ניתן לקיים שותפות ב'דבר שלא בא לעולם', כלומר השקעה ליצירת נכס עתידי שיהיה משותף בין הצדדים: לדעת הרמב"ם והשו"ע (סעיף ג) שותפות כזו אינה מתקיימת מעיקרה (ש"ך, ס"ק ה), בדומה לעסקת מכר בדבר שלא בא לעולם שגם היא אינה קיימת. ולדעת הראב"ד והרמ"א היא מתקיימת לכל הפחות לשעבר, בדומה לשכירות פועלים. בנידון שלפנינו, מדובר בהשקעה לצורך פיתוח אפליקציה שעדיין אינה קיימת, או שדרוג האפליקציה לגרסה מתקדמת שעדיין אינה קיימת, לשם קיום שותפות ביצירה העתידית. שותפות זו לכאורה הינה בדבר שלא בא לעולם, וקיומה נתון במחלוקת הלכתית. אולם למעשה יש להכריע, כי שותפות זו מתקיימת, מכמה טעמים:

(א) 'נתיבות המשפט' (ס"ק ה) הכריע במחלוקת זו, כי השותפות חלה גם בדבר שלא בא לעולם לשעבר, כך שהנכס שנוצר עד עתה הוא משותף. הלכה זו אמורה לדבריו, אף בהיעדר פעולה משפטית להסדרת השותפות.

(ב) אף אם נכס השותפות נחשב כדבר שלא בא לעולם, פסק בשו"ת חתם סופר (חו"מ, סימן צו) כי בדבר שמנהג העולם לקיים בו שותפות, אף שהוא נחשב לדבר שאינו בעולם, מתקיימת בו השותפות, היות וההלכה מכירה במנהג מקובל בדיני ממונות. השקעות במיזמי 'סטארט-אפ' וקרנות הון סיכון, לשם שותפות בנכס וברווחים עתידיים, הינם אפיקי השקעה נפוצים ומקובלים כיום. לפיכך, גם בנידון שלפנינו, בו ישנה השקעה לקידום אפליקציה כמיזם 'סטארט-אפ', ההלכה מכירה בקיום השותפות.

אמנם ייתכן שדין זה תלוי במחלוקת הפוסקים, לגבי עסקת מכר בדבר שלא בא לעולם. ההלכה קובעת כי אי אפשר למכור דבר שלא בא לעולם (שו"ע חו"מ, סימן רט, סעיף ד), אולם הפוסקים נחלקו לגבי תוקפו של קנין מקובל ונהוג בחברה: לדעת שו"ת חתם סופר (חו"מ, סימן סו, אות ב), בכוחו של המנהג לקיים את הקנין גם מבחינה הלכתית, כשיטתו לגבי שותפות. אולם לדעת קצות החושן (על השו"ע חו"מ, סימן רא, ס"ק א), לא מועיל מנהג כדי לקיים קנין בדבר שלא בא לעולם, וכן דעת כמה אחרונים (פתחי תשובה, חו"מ, סימן רא, ס"ק ב). לשיטה זו, ייתכן שגם שותפות אינה מתקיימת בדבר שלא בא לעולם, אף כשהדבר נהוג ומקובל.

(ג) מסתבר כי נכס השותפות בנידון שלפנינו, נחשב כדבר הבא לעולם. וזאת משום, שבתחילת השותפות היתה קיימת כבר אפליקציה לשיפור איכות התמונות, והצדדים הסכימו להשתתף בה. היות והשותפות מתקיימת בה, היא יכולה להתקיים גם ביחס לפיתוחים העתידיים שלה. דוגמא לדבר מצינו בהלכה, כי ניתן למכור זכויות בנכס קיים, לענין בעלות בחלקים עתידיים הקשורים אליו, כגון: זכות בשובך שמקנה בעלות ביונים שיבואו לתוכו, או זכות בכורת שמקנה בעלות בדבש שיווצר בה (שו"ע חו"מ, סימן ריג, סעיף א). הדבר מלמד, כי אף שהתוצר אינו מתפתח באופן טבעי מהנכס (כמו פירות שיגדלו בעתיד על עץ קיים), ניתן לזכות בו על ידי מכירת זכות בנכס הקיים. הנידון שלפנינו אף עדיף על מקרים אלו, היות והשותפות מתייחסת גם לגוף הנכס הממשי, כלומר לאפליקציה בגירסתה הנוכחית, ולא רק לשיפורים העתידיים. וכן כתב ה'חוות דעת' (על השו"ע יו"ד, סימן קעה, ס"ק א), כי נכס קיים אף שזקוק למלאכות רבות כדי להשלימו, נחשב כדבר שבא לעולם מטעם זה.

אמנם נידון השותפות כולל גם את האפליקציה הנוספת של שיתוף התמונות, שלא היתה קיימת כלל בתחילת השותפות, אולם נראה שגם לגביה תתקיים השותפות משני טעמים:

1. כל מטרת שיתוף התמונות, היא אמצעי כדי ליישם את שירות שיפור התמונות. ולפיכך יש לראות באפליקציה הנוספת, כפרט שמשדרג את האפליקציה העיקרית שהיתה קיימת.

2. אף אם נגדיר את שתי האפליקציות כנכסים נפרדים, הרי שלדעת האחרונים, ניתן לקיים שותפות על נכס שאינו בעולם, ביחד עם נכס שקיים בעולם והוא העיקר מביניהם (**כנסת הגדולה**, על הטור חו"מ, סימן קעו, ס"ק יח; ר' **עקיבא איגר** על השו"ע חו"מ, סימן קעו, סעיף ג). היות ואפליקצית שיפור התמונות הקיימת מכבר היא התכלית והעיקר, ושיתוף התמונות הוא אמצעי וטפל לה, ניתן לקיים את השותפות על שניהם.

לסיכום: בקשת התובע לפסק דין הצהרתי, כי לא התקיימה שותפות בין הצדדים, נדחית.

2. פירוק שותפות

בנידון של פירוק השותפות יש לדון מכמה פנים:

1. **שותפות לזמן או ליעד מוגדר: השו"ע** (סעיפים טו-טז) מבחין בין סוגי שותפויות: בשותפות הקצובה בזמן, לא ניתן לכוף על פירוק השותפות ללא הסכמה קודם סיום הזמן. אך בשותפות שאינה קצובה בזמן, ניתן לכוף על פירוק השותפות. אולם האחרונים מוסיפים, כי בשותפות שנערכה לשם יעד ומטרה מוגדרים, לא ניתן לכוף על פירוקה קודם שהגיעו השותפים להישג היעד, אף בלא הקצבת זמן (**נתיבות המשפט**, ס"ק ח, ד"ה ובש"ס, וס"ק טז; **ערוך השולחן**, סעיף מג). בנידון שלפנינו, השותפות לא נקצבה בזמן, אך היא נערכה לשם מטרה מוגדרת של פיתוח אפליקציה ידועה לשם שיווקה, ומטרה זו טרם הושגה. לכן במידה והתקיימה שותפות בין הצדדים, לא ניתן לכוף על פירוקה. אולם יש לדון באופן קיום השותפות, כדלקמן.

2. **אופן קיום השותפות:** כאמור, אף במקרה שלא נעשתה פעולה משפטית לקיום השותפות, אלא תחילת עבודה בפועל, התקיימה השותפות. אולם נחלקו הפוסקים, בנוגע לתנאים לקיום השותפות, כך שלא יהיה ניתן לפרקה מכאן ולהבא ללא הסכמה: לדעת **הסמ"ע** (סעיף א, ס"ק ז), רק עירוב המעות של הצדדים לצורך השגת נכסים מקיים את השותפות לגמרי, ואין די בעבודה בפועל. אולם לדעת **הט"ז** (סעיף א, ד"ה נשתתפו), אין כל צורך בעירוב המעות, ותחילת העבודה לבדה כוחה יפה לקיים את השותפות לחלוטין. כיום, לא מקובל להשתמש בכסף מזומן בסכומים גבוהים המתאימים להשקעות, ולפיכך נוהג זה אינו שכיח. גם בנידון שלפנינו, לא עורבבו המעות של הצדדים, אלא כל אחד שילם מכיסו, ולפיכך לא התקיימה השותפות לצמיתות לדעת הסמ"ע.

אמנם התובע שילם מכיסו גם עבור הנתבע בתורת הלואה, אך אין לראות בכך פעולה מקבילה לעירוב מעות שהינה ייחודית לשותפים, ולכן היא מוכיחה על שותפות; לעומתה, הלואה עסקית מקובלת גם מחוץ למסגרת שותפות (ובפרט הלואה שאינה נושאת רבית במסגרת 'היתר עסקה').

למעשה, הכריע **נתיבות המשפט** (ס"ק ה), שתחילת עבודה משותפת כוחה יפה לקיים שותפות רק לגבי הנכס שנוצר בינתיים, ולא מכאן ולהבא. למעשה, על פי הכרעת **נתיבות המשפט**, ככל שהשותפים לא הסדירו את השותפות בפעולה משפטית, כל אחד מהשותפים יכול לכוף על פירוק השותפות מכאן ולהבא.

לסיכום: התובע רשאי לכוף את הנתבע לפרק את השותפות. לפיכך, בקשת הנתבע להמשיך את השותפות בעבודה משותפת, נדחית.

ח. שותפות יחסית

אם וכאשר נקבע, כי האפליקציה כולה הינה ברשות התובע, והוא משקיע בה לבדו, אין הנתבע זכאי לקבלת חלק יחסי באפליקציה. וזאת משני טעמים:

1. פירוק השותפות: כאמור, התובע רשאי לכוף על פירוק השותפות, ובכלל זה להפסיק את הבעלות המשותפת באפליקציה, מעבר להפסקת העבודה המשותפת.

2. שינוי מבנה השותפות: 'נתיבות המשפט' (ס"ק לב) פסק, כי לאחר הסכמה בין שני צדדים על שותפות מלאה, הכרוכה בהשקעה ממונית ובעבודה מעשית, אין אפשרות לשנות את מבנה השותפות ללא הסכמה. לכן, אם אחד השותפים אינו רוצה להמשיך לעבוד, ומבקש לקבל חלק ברווחים בשל תרומתו לנכסי השותפות, רשאי השותף השני לכופו על פירוק השותפות. כלומר, אף שהשקעת השותף עד עתה תניב רווחים עתידיים ותגדיל את התשואה המשותפת להבא, אין בכוחו לחייב את שותפו להמשיך את השותפות במודל עסקי שונה מזה שעליו הסכימו בתחילה.

אף בנידון שלפנינו, הצדדים הסכימו בתחילה להיות שותפים מלאים באפליקציה, כך ששניהם משקיעים כסף ועבודה לצורך קידום ופיתוח. לכן, הנתבע אינו רשאי לכוף את התובע להמשיך את השותפות במבנה שונה, כך שהתובע ישקיע בה לבדו, והנתבע יהיה זכאי לבעלות חלקית נושאת רווחים.

לסיכום: התובע רשאי לכוף את הנתבע לפרק את השותפות באופן מלא. לפיכך, בקשת הנתבע לקבלת שותפות יחסית באפליקציה מכאן ולהבא, נדחית.

ט. אופן פירוק השותפות

שותפות בנכס שלא ניתן לחלקו מבחינה פיזית, ניתנת לפירוק על פי ההלכה בשני אופנים:

1. מכירת הנכס המשותף לצד ג', וחלוקת התמורה לעיסקה בין הצדדים (שו"ע, סעיף טז).
2. אחד השותפים רוכש את חלקו היחסי בנכס של השותף השני. תמורת התשלום על שווי חלקו של השותף השני, זוכה השותף הראשון בנכס כולו (ש"ד, ס"ק כט; ע"פ השו"ע בסימן קעא, סעיף ו).

י. החלטה

1. בקשת התובע לצו הצהרתי, כי לא התקיימה שותפות בינו לבין הנתבע, נדחית.
2. בקשת התובע לפירוק השותפות באופן מלא מתקבלת, והנתבע לא יכול להגבילה בשום צורה.
3. אופן פירוק השותפות בעתיד, יהיה באחד מ-3 אופנים: (א) האפליקציה תימכר לצד ג', והצדדים יתחלקו בתמורת העסקה. (ב) הנתבע ימכור את חלקו היחסי באפליקציה לתובע. (ג) התובע ימכור את חלקו היחסי באפליקציה לנתבע.
4. בקשת הנתבע לקבלת מניה קבועה באפליקציה, אם וכאשר האפליקציה הינה ברשות התובע - נדחית.
5. כאמור במבוא לפסק דין זה, בית הדין לא מכריע בשלב זה באיזה אופן יתבצע פירוק השותפות, ומה יהיה שווי החלק היחסי של כל אחד מהצדדים. כמו כן, בית הדין לא מכריע בשלב זה לגבי שאר טענות הצדדים לקבלת פיצוי מעילות שונות.
6. ניתן לערער על פסק הדין תוך 7 ימים ממועד מתן פסק הדין.

פסק הדין ניתן ביום ט' אדר תשע"ט, 14 פברואר 2019

בזאת באנו על החתום

הרב אבישי קולין

הרב יוסף כרמל, אב"ד

הרב עדיאל אסייג